

SXEDIO.A75

15.12.1878: "ΚΑΥΓΑΣ" ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙΤΙΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΛΕΜΕΣΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗ ΟΥΑΡΡΕΝ. ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΓΙΑ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΦΘΑΝΟΥΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Οι Έλληνες ή χριστιανοί κάτοικοι της Κύπρου χαιρέτισαν με την καρδιά τους την αλλαγή της τουρκικής διοίκησης με την Αγγλική το **1878**. Ηταν ό,τι καλύτερο μπορούσε να τους συμβεί αυτή την περίοδο.

Μερικοί έβλεπαν το θέμα από θρησκευτικής άποψης μια και θα έφευγαν οι Μωαμεθανοί και θα ερχόταν ένα χριστιανικό Έθνος.

Ωστόσο, πολλοί άλλοι νόμιζαν ή πίστευαν ότι με την απομάκρυνση των Οθωμανών θα είχαν πλέον πολλά ωφελήματα.

Έκτοια, ίσως, να ήλπιζαν ότι θα διαγραφόνταν οι φόροι ή θα μειώνονταν στη χειρότερη περίπτωση ή ακόμα μια και οι Οθωμανοί θα εγκατέλειπαν τα διάφορα πόστα θα τα αναλάμβαναν αυτοί στο πλαίσιο μιας διοίκησης από χριστιανικό κράτος.

Τριακόσια χρόνια περίμεναν αυτή τη στιγμή και όταν ήλθε, δεν ήλθε όπως την περίμεναν.

Γιατί οι Αγγλοι στα πρώτα τουλάχιστον βήματά τους στηρίκθηκαν πολύ στους Οθωμανούς, που αποτελούσαν τη διοίκηση και είχαν και τους νόμους, διατήρησαν τους Καδήδες στη Δικαιοσύνη, ενίσχυσαν τους φόρους, συνέχισαν την υποχρεωτική εργασία για σκοπούς δημιουργίας έργων υποδομής και γενικά καθιέρωσαν τέτοιο σύστημα που ενώ προηγουμένως οι φόροι παρέμεναν ανείσπρακτοι τώρα εισπράττονταν και με το παραπάνω.

Από την άλλη οι αγγλοι αφαίφρεσαν πολλές από τις εξουσίες της Εθναρχούσης Εκκλησίας και τιμωρούσαν απ' ευθείας τους Ιερωμένους ή και τους φυλάκιζαν με αποφάσεις των δικαστηρίων, πράγμα που δεν γινόταν τα προηγούμενα **300** τουλάχιστον χρόνια, από τους διάφορους πασάδες.

Ακόμα επέβαλαν φορολογία στην εκκλησιαστική περιουσία κι' αυτό εξόργισε την Εκκλησία και τους λειτουργούς της.

Στο παρελθόν οι πασάδες όταν ιερωμένοι παρανομούσαν τους παρέδιδαν στον Επίσκοπο ή τον Αρχιεπίσκοπο που αναλάμβανε για την τιμωρία τους.

Ετσι όταν η αγγλική διοίκηση διέταξε το κούρεμα δυο ιερέων από την Καρπασία, οι οποίοι είχαν φυλακισθεί για παραπτώματα, ξέσπασε πραγματική "επανάσταση" στο νησί.

Στον τομέα της τιμωρίας η βρετανική διοίκηση προσπάθησε να καταστείλει το έγκλημα που οργιάζε την περίοδο αυτή και προχώρησε στην εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, στήνοντας αγχόνες σε όλες τις πόλεις σε αντίθεση με την περίοδο της Τουρκοκρατίας όπου αποφάσεις παρέμεναν ανεκτέλεστες, ιδιαίτερα όταν επρόκειτο για θανατικές εκτελέσεις, γιατί έπρεπε ο καταδικασθείς να παραδεχθεί πρώτα το έγκλημά του, ενώ οι διαδικασίες επικύρωσης της καταδίκης απαιτούσαν χρονοβόρες διαδικασίες.

Κι' αυτό γιατί έπρεπε ο τούρκος διοικητής να απευθυνθεί στην Κωνσταντινούπολη πρώτα. Και η απάντηση καθυστέρουσε πολύ να έρθει.

Αυτά ήταν μερικά, χωρίς να είναι τα μόνα, από τα βασικά μέτρα που πήραν οι Άγγλοι και τα οποία ήταν φυσικό να προκαλέσουν τη μήνι της Εθναρχούσης Εκκλησίας και άλλων ηγετικών πολιτικών παραγόντων που άρχισαν να εκδηλώνουν τη διαφωνία τους, με παράπονα προς τον Υπατο Αρμοστή Σερ Γκάρνερ Γούλσλη, αλλά και με υπομνήματα προς την αντιπολίτευση στην Αγγλία, η οποία τα εκμεταλλευόταν κομματικά, προκαλώντας προβλήματα στον πρωθυπουργό Ντισραέλι στο ίδιο το Λονδίνο.

Ενας από τους πρώτους που αντιδράσε στα μέτρα της νέας Διοίκησης ήταν ο Μητροπολίτης Κιτίου Κυπριανός, ο οποίος μάλιστα ήταν από τους πρώτους που είχαν υποδεχθεί το Γούλσλη στη Λάρνακα κατά την άφιξη του το **1878**.

Άλλες αντιδράσεις προήλθαν όπως γράφει ο Φίλιος Ζαννέτος στην Ιστορία του από τους συλλόγους

"Κυπριακός" της Λευκωσίας, "Ζήνων Κιτιεύς" της Λάρνακας και "Ισότης" της Λεμεσού.

Με ένα υπόμνημά του προς το Γούλσλη, το οποίο παρατίθεται και στα **Parliamentary Paperes**, ο Μητροπολίτης Κυπριανός κατάγγελλε ως δεσποτική τη διοίκηση Λεμεσού, της οποίας διοικητής ήταν ο Συνταγματάρχης Ουάρρεν και η καταγγελία του αυτή προκάλεσε μεγάλο σάλο, σε σημείο που ο Γούλσλη αναγκάστηκε να διορίσει διερευνητική επιτροπή για να ασχοληθεί με τις καταγγελίες.

Στη διένεξη αναμίχθηκαν όλοι οι διοικούντες της νήσου, ενώ καταγγελίες άρχισαν να φθάνουν μέχρι την αγγλική Βουλή από στενούς συνεργάτες του Κυπριανού που διέμεναν στο Λονδίνο και τους οποίους τροφοδοτούσε ο ίδιος.

Με την καταγγελία του στο Γούλσλη, η οποία όμως δεν φέρει ημερομηνία, ο Κυπριανός ανέφερε ότι ο Ουάρρεν είχε σφετερισθεί κάθε εξουσία στο δημαρχείο, επενέβαινε στη δικαιοσύνη και επέβαλε πρόστιμα σε μοναστήρια και τον ίδιο προσωπικά.

Υπενθύμιζε στο Γούλσλη ότι η οθωμανική Κυβέρνηση είχε εξαιρέσει τους Επισκόπους από τα επαρχιακά δικαστήρια και συμβούλια και είχε διατάξει όπως οι κατώτεροι κληρικοί φυλακίζονται στις Μητροπόλεις τους, προκειμένου για χρέη και πταίσματα και όταν επρόκειτο για κακουργήματα στέλλονταν στις φυλακές, αφού πρώτα ο Επίσκοπος τους καθαιρούσε, πράγμα που είχε καταργήσει και πάλι ο Ουάρρεν.

Ο Ουάρρεν, παράλληλα, τόνιζε ο Κυπριανός, αρνείτο να δεχθεί γραπτές παραστάσεις των Επισκόπων προς την Κυβέρνηση που είχε επίσης καθιερωθεί στο παρελθόν.

Ανέφερε ο Κυπριανός στο υπόμνημά του το οποίο στην αρχή ζήτησε όπως είναι εμπιστευτικό, αλλά αργότερα επανέλαβε τις κατηγορίες του σε άλλα κείμενα του δημόσια, πράγμα που το είχε καταστήσει μη εμπιστευτικό:

"Εξοχότατε,

Ἡ μεγάλη πεποίθησις, ἣν ἐγὼ τε καὶ τὸ πνευματικὸν ποίμνιον μου ἐσχηματίσαμεν ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς φιλιτάτης ἡμῶν νήσου ἐπ' ὀνόματι τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσεως καὶ τοῦ μεγάλου καὶ συνταγματικώτατου Βρετανικοῦ ἔθνους, ἐνισχύθη εἰς ἀκράδαντον πίστιν ὑπὸ τῆς προκηρύξεως τῆς Ὑμ. Εξοχότητος τῆς 10/22 παρελθόντος Ἰουλίου καὶ τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14/26 ἰδίου μηνὸς γραπτῆς ἀπαντήσεως εἰς τὴν προσφώνησιν, ἣν εἶχον τὴν τιμὴν ὡς πρόεδρος τῆς ἐπιτροπείας τῶν πόλεων Σκάλας καὶ Λάρνακος ἂν ἀναγνώσω τὴν Ὑμ. Εξ. κατὰ τὴν λαμπρὰν ἀπόβασιν τῆς εἰς Λάρνακα.

Εξοχώτατε,

Μεταχειρισθεῖς μάτην πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Λεμησοῦ πάντα ὅσα ἐθεώρουν ὅτι ὠφείλει νὰ μεταχειρισθῆ πάς, ὅστις ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ποθεῖ εἰλικρινῶς ἵνα ἡ χώρα τοῦ διοικητῆ κατὰ τρόπον ἀσφαλίζοντα εἰς τὴν ἀγγλικὴν διοίκησιν τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ λαοῦ τῆς νήσου καὶ φρονῶν ὅτι ἐκπληρῶ ἱερὸν καθήκον πρὸς τε τὴν Ὑμ. Εξ. ἣν ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα ἀνέθηκε τὴν πραγμάτων τῶν ωραίων ἐκείνων τῆς προκηρύξεως ἀρχῶν, καὶ πρὸς τὸ πνευματικὸν μου ποίμνιον, εὐπειθῶς διὰ ταύτης φέρω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ὑμ. Εξ. ὅτι τὴν διαγωγὴν τοῦ κ. Ουάρρεν ἀφορῶντα, πεποιθῶς ἐπὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς μνησθείσης προκηρύξεως καὶ τὸ φιλοδίκαιον καὶ ἀμερόλπτον τῆς Ὑ. Ε. διότι εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὁ κ. Ουάρρεν παρεβίασε:

α). Τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἀναμιχθεῖς εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ δικαστηρίου καὶ αὐθαιρέτως ἐπαυξήσας εἰς τὸ τετραπλάσιον τὴν κατὰ τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν ποινὴν ἐπὶ δύο χριστιανῶν, ὧν ὁ ἕτερος ἦτο κληρικὸς καὶ εἰς τὸ ἐξαπλάσιον κατ' ἄλλην περίπτωσιν ἐναντίον ἐτέρου χριστιανοῦ, παρὰ τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τοῦ Δααβὴ διὰ μασπατὰ δοθέντος ἐπὶ παρουσία αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ.

β). Ὁ κ. Ουάρρεν σφετεριζόμενος πάσαν ἐξουσίαν ἐν τῷ δημαρχεῖῳ, ἄτε αὐτὸς μὲν προεδρεύων, ἐπιτρέπων

δε να έχωσι δικαίωμα ψήφου πάντοτε οι υπ' αυτόν υπάλληλοι, ήτοι ο υποδιοικητής, ο αστυνόμος, ιατρός και δύο μηχανικοί, εμυκτήρισε τους νομίμους συνέδρους ότε ηθέλησαν να τω υποδείξωσι τον θεμελιώδη δημοτικόν νόμον, επαναλαμβάνων μετά περιφρονίσεως "νι ζάμ, νι ζάμ,".

γ). Ο κ. Ουάρρεν παραγνώρισας την αμεροληψίαν, εστέρησε την μεγάλην πλειονότητα των κατοίκων του δικαίωματος του αναφέρεσθαι ταις αρχαίς εν τη μητρική των γλώσσα, επέστρεψε δε και εις εμέ έγγραφα επί τω λόγω του ότι ήταν ελληνιστί συντεταγμένα, εν ω είχεν εις την διάθεσιν του διερμηνέα της ελληνικής επιγράψας ότι "επίσημος γλώσσα της Κυβερνήσεως της Κύπρου είναι η τουρκική".

και δ). Η παρουσία των κατοίκων δεν είναι ασφαλής, εν τω διαμερίσματι τούτω.

1. Εντός δεκαπενθημέρου συνέβησαν τρεις νυκτοκλοπαί εν οικουμέναις οικίαις της πόλεως και όχι μόνον δεν συνελήφθησαν οι δράσται αλλ' ουδέ τα κατάλληλα προς ανακάλυψιν των διαβήματα εγένοντο.

2. Εναντίον της γνώμης του Τελωνειακού Υπαλλήλου και παρά τας διαμαρτυρίας του Διοικητικού Συμβουλίου εισέπραξε **4,350** γρόσια παρά των λιανικώς πωλούντων καπνόν διά κεκλεισμένα κυτία καπνού.

Η ανάμιξις του κ. Ουάρρεν εις το δικαστήριον, παρακωλύουσα την εφαρμογήν πάντοτε του νόμου, προξενεί αδικήματα ως εν τη ακολούθω περιπτώσει: Δύο κληρικοί και τρεις χριστιανοί εξ Αγίου Ιωάννου του Αγρού έκοψαν, δύο εξ αυτών κατά τον Νοέμβριον του **1877**, και ο τρίτος προ της επιταγής της **2/14** Νοεμβρίου του **1878** (ήτις απηγόρευε την κοπήν δένδρων) εκ των ιδίων και διά τας ιδίας αυτών ανάγκας άγρια τινά δένδρα.

Οι ως άνω πτωχοί χωρικοί κατεδικάσθησαν παρά τας αυστηράς διατάξεις του εν ισχύι νόμου εις **115** μετζίτια πρόστιμον, κλαίοντες δε και ολοφυρόμενοι περιήρχοντο από οικίας εις οικίαν της Λεμησού επαιτούντες δάνειον διά την απότισιν του προστίμου

τούτου.

4. Απ' εμέ τον ίδιον ο κ. Ουάρρεν εισέπραξε πέντε λίρας ως πρόστιμον επιβληθέν τοις μοναστηρίοις επί τω λόγω ότι οι διευθύνοντες ταύτα προσκληθέντες δεν προσήλθον.

Αφ' ενός μεν τα μοναστήρια ταύτα δεν έχουσιν ηγουμένους ή διευθυντάς, αλλά μόνον ενοικιαστάς πολλάκις δ' ουδέν ευρίσκεται πρόσωπον εν αυτοίς, εξ άλλου δ' εν η ημέρα έγγραφεν αυτός εις τα μοναστήρια απαιτών τα άνω πρόστιμα, την αυτήν ακριβώς **3/15** Νοεμβρίου έγγραφε και το Συμβούλιον (το διοικητικόν προδήλως, ούτινος προήδρευεν ο αυτός διοικητής) προς με απαιτούν τους φόρους των ειρημένων μοναστηρίων. Οτε δε παρασυρθείς εν τω Συμβουλίω της Λεμησσού απήτησα να δικαιολογηθώσιν αι παράδοξοι αύται αποφάσεις, ο κ. Ουάρρεν έθηκεν ενώπιον αυτού το ζήτημα ούτως: "Απεφασίσαμεν ήδη και εισεπράξαμεν το χρήμα, ο δε Αρμοστής ενέκρινε, δυνάμεθα νυν να ακυρώσωμεν ταύτα;"

5. Ανευ της νομίμου συμμετοχής των νομίμων αντιπροσώπων του δημαρχείου κατεσκεύασεν αμφιβόλου χρησιμότητος και διαρκείας αποβάθραν αντί **250** λιρών, νυν δ' επιβάλλει το ήμισυ ποσόν επί των εμπόρων, ους αρνηθέντας να υποκύψωσιν εις την απαίτησιν του ηπέιλησεν ότι θα επέβαλλεν δασμόν επί των εισαγομένων και εξαγομένων οπουδήποτε της ακτής και αν φορτώνωνται η εκφορτώνωνται.

Εκ της βραχείας ταύτης εκθέσεως των γεγονότων αποδεικνύεται καθαρώς, υποθέτω, ότι ή τε δημοτική ως και ή των πολιτών περιουσία κατέστη λίαν προβληματική εις την επαρχίαν ταύτην της νήσου, αφ' ου εύρηται εις την διάθεσιν του διοικητού διαθέτοντος αυτήν ως αυτάς νομίζει πρέπον και εναντίον των υφισταμένων νόμων.

6. Εάν αι καθιερωμένοι συνήθειαι περιέχωνται, ως πιστεύω, εν τη τάξει "των παλαιών δικαίων, ηθών και εθίμων" ων ο σεβασμός εκ μέρους της βρετανικής Κυβερνήσεως προεκηρύχθη ημίν ως "εκπεφρασμένη επιθυμία της

Βασιλίσσης", ο κ. Ουάρρεν παρεβίασε και την υψηλήν θέλησιν της Βασιλίσσης.

1. Η Οθωμανική Κυβέρνησις γινώσκουσα τον φανατισμόν των τε αστυφυλάκων και των αξιωματικών, ως και την αμφίβολον αμεροληψίαν των δικαστών της, ούσα δι' εξ άλλου ο φύλαξ της εθνικής και θρησκευτικής τιμής, του χριστιανικού λαού δι' ειδικών φερμανίων εξήρесе τους Επισκόπους από της δικαιοδοσίας των επαρχιακών δικαστηρίων και συμβουλίων, εμπιστευθείσα την κρίσιν αυτών εις το Ανώτερον Συμβούλιον της Κωνσταντινουπόλεως και διέταξεν ίνα οι κατώτεροι ημών, κληρικοί φυλακίζωνται εν ταις οικείαις Μητροπόλεσι προκειμένου περί χρεών, παρανομών ή πταισμάτων και μόνον οσάκις προύκειτο περί κακουργήματος επέμπτοντο εις τας κοινάς φυλακάς, οπότε πάλιν ο Επίσκοπος θα καθήρει πρώτον τον εγκληματίαν κληρικόν και είτα θα παρέδιδεν αυτόν ίνα φυλακισθή εν ταις κοιναίς ειρκταίς.

Ο Διοικητής της Λεμησσού ενεκάλεσε και κατεδίκασε με (επί εκκρεμούς υποθέσεως, δέκα ετών διά φόρους ιεράς κτημοσύνης) ενώπιον του διοικητού συμβουλίου προεδρευομένου υπ' αυτού όπερ σχηματίζεται ως ευρέθη κατά την κατοχήν ήτοι εξ έξ τουρκικών και δύο χριστιανικών μελών. Ο κ. Ουάρρεν έρριψε δύο εκ των κληρικών μου εις τας κοινάς των κακούργων φυλακάς επιβαλών τω ετέρω βαρέα έργα εκτελούμενα επί των οδών της πόλεως προς κοινόν των χριστιανών σκάνδαλον.

2. Επειδή οι Επίσκοποι ευρίσκονται εις καθ'ημέραν επικοινωνίαν τοις αγροτικοίς πληθυσμοίς και μανθάνουσιν επομένως πάσαν αυταίς προξενουμένην υπό των κατωτέρων υπαλλήλων αδικίαν, η τουρκική Κυβέρνησις παρέσχεν αυτοίς το δικαίωμα όπερ καθιερώθη απ' αρχαιοτάτης συνηθείας, του να υποβάλλωσι γραπτάς παραστάσεις (ακρίρια) τη Κυβερνήσει ήτις τότε προέβαινεν εις ερεύνας προς ικανοπίησιν των αδικηθέντων.

Ο κ. Ουάρρεν κατήργησεν την συνήθειαν ταύτην

και παρερχόμενος εν σιγή τας καταγγελίας εις ουδεμίαν προβαίνει έρευνα, αξιοί δε να υποβάλλωνται ειδικαί αιτήσεις παρά των αδικημένων και με απειλεί με φοβεράν αληθώς απειλήν, εάν εξακολουθήσω υποβάλλων αυτώ τοιαύτας καταγγελίας.

Εν συνόψει δε ο Διοικητής της Λεμησσού προσηνέχθη προσφέρεται δ' έτι και νυν κατά τρόπον διαδίδοντα την απόγνωσιν εις όλους ανεξαιρέτως τους κατοίκους του διαμερίσματος τούτου και προξενούντα μέγαν τρόμον παρά λαώ ηπίω και παραδειγματικώς φιλονόμω.

Πεποιθώς, ότι η τοιαύτη διαγωγή βλάπτει τα συμφέροντα των τε αρχών, άρτι μάλιστα καθιδρυθεισών και το πνευματικού μου ποιμνίου, ευλαβώς υποβάλλω τη Υμ. Εξοχότητα τα γεγονότα, ων έτοιμος ν' αποδείξω αυτά".

(Μεταγλώττιση επιστολής του Μητροπολίτη Κιτίου)

Εξοχότατε,

Η μεγάλη πεποίθηση την οποία εγώ και το πνευματικό ποιμνιο μου σχηματίσαμε ως προς τη διοίκηση της αγαπητής μας νήσου στο όνομα της Α. Μ. της βασίλισσας και του μεγάλου συνταγματικότατου βρετανικού Έθνους ενισχύθηκε σε ακράδαντη πίστη από την προκήρυξη της Εξοχότητας της **10/22** παρελθόντος Ιουλίου και της γραπτής απάντησης υπό ημερομηνία **14/26** του ιδίου μήνα στην προσφώνηση, την οποία είχα την τιμή ως Πρόεδρος της επιτροπής των πόλεων Σκάλας και Λάρνακας να διαβάσω στην εξοχότητα σας κατά τη λαμπρά απόβαση της στη Λάρνακα.

Εξοχότατε,

Αφού μεταχειρίσθηκα μάταια προς το διοικητή της Λεμεσσού όλα όσα θεωρούσα ότι έπρεπε να μεταχειρισθεί ο καθένας ο οποίος και από τη θέση του και τις αρχές του ποθεί ειλικρινά ώστε η χώρα να διοικηθεί κατά τρόπο που ασφαλίζει την αγγλική διοίκηση την απόλυτη εμπιστοσύνη και αφοσίωση του λαού της νήσου και πιστεύοντας ότι εκπληρώνω ιερό καθήκον και προς την Εξοχότητα σας την οποίαν η Α.Μ.

η Βασίλισσα ανέθεσε την πραγματοποίηση των ωραίων εκείνων αρχών της προκήρυξης και προς το πνευματικό μου ποίμνιο φέρω με αυτήν υπό την κρίση της εξοχότητάς σας τα σχετιζόμενα με τη διαγωγή του κ. Ουάρρεν πιστεύοντας στην ειλικρίνεια της αναφερθείσης προκήρυξης και το φιλοδίκαιο και αμερόληπτο της εξοχότητάς σας διότι είμαι πεπεισμένος ότι ο κ. Ουάρρεν παραβίασε.

α). Τη δικαιοσύνη και την ελευθερία, αφού αναμίχθηκε στη λειτουργία του δικαστηρίου και αύξησε αυθαίρετα στο τριπλάσιο την ποινήν σύμφωνα με τη δικαστική απόφαση σε δύο χριστιανούς από τους οποίους ο ένας ήταν κληρικός στο εξαπλάσιο κατ' άλλην περίπτωση εναντίον του άλλου χριστιανού, παρά την ομόφωνη απόφαση του Δααβή για μασπατά που δόθηκε στην παρουσία του ίδιου του διοικητή.

β). Ο κ. Ουάρρεν σφετεριζόμενος κάθε εξουσία στο Δημαρχείο τα οποία και αυτός μεν προεδρεύοντας, επιτρέποντας δε να έχουν δικαίωμα ψήφου όλοι οι υπάλληλοι του, δηλαδή ο υποδιοικητής, ο αστυνόμος, ο ιατρός και δύο μηχανικού εμυκτήρισε τους νόμιμους συνέδρους όταν θέλησαν να του υποδείξουν το θεμελιώδη δημοτικό νόμο, επαναλαμβάνοντας με περιφρόνηση "νιζάμ, νιζάμ".

γ). Ο κ. Ουάρρεν αφού παραγκώνισε την αμεροληψία, εστέρησε τη μεγάλη πλειοψηφία των κατοίκων από το δικαίωμα να αναφέρεται στις αρχές στη μητρική τους γλώσσα, επέστρεψε δε και σε μένα έγγραφα με τη δικαιολογία ότι ήταν συνταγμένα στην ελληνική γλώσσα, ενώ είχε στη διάθεση του διερμηνέα της ελληνικής και έγραψε ότι "επίσημη γλώσσα της Κυβέρνησης της Κύπρου είναι η τουρκική".

και, δ). Η περιουσία των κατοίκων δεν είναι ασφαλής στο διαμέρισμα αυτό.

1. Μέσα σε ένα δεκαπενθήμερο συνέβησαν τρεις κλοπές στη διάρκεια της νύκτας σε κατοικημένα σπίτια της πόλης και όχι μόνον δεν συνελήφθησαν οι δράστες, αλλά ούτε έγιναν τα κατάλληλα διαβήματα για την ανακάλυψη τους.

2. Εναντίον της γνώμης του τελωνειακού υπαλλήλου και παρά τις διαμαρτυρίες του Διοικητικού Συμβουλίου, εισέπραξε **4,350** γρόσια από εκείνους που πωλούν λιανικώς τον καπνό σε κλειστά κουτιά.

Η ανάμιξη του κ. Ουάρρεν στο δικαστήριο, παρεμποδίζοντας την εφαρμογή πάντοτε του νόμου, προξενεί αδικήματα, όπως στην ακόλουθη περίπτωση: Δυο κληρικοί και τρεις χριστιανοί από τον Άγιο Ιωάννη του Αγρού έκοψαν δυο από αυτούς κατά το Νοέμβριο του **1877** και ο τρίτος πριν από την επιταγή της **2/14** Νοεμβρίου του **1878** (η οποία απαγόρευε την κοπή δικών τους δένδρων) και για τις ίδιες τους ανάγκες κάποια άγρια δέντρα.

Οι άνω πτωχοί χωρικοί καταδικάστηκαν παρά τις ρητές διατάξεις του ισχύοντος νόμου σε **115** μετζίτια πρόστιμο, κλαίοντας δε και ολοφυρόμενοι περιέρχονταν από οικία σε οικία της Λεμεσού απαιτούντες δάνειο για την απότιση του προστίμου αυτού.

4. Από εμένα τον ίδιο ο κ. Ουάρρεν εισπράξε πέντε λίρες ως πρόστιμο που επιβλήθηκε στα μοναστήρια για τον λόγο ότι αυτοί που τα διηύθυναν αφού προσκλήθηκαν δεν προσήλθαν.

Αφ' ενός μεν τα μοναστήρια αυτά δεν έχουν ηγουμένους ή διευθυντές, αλλά μόνο ενοικιαστές πολλές φορές δεν ευρίσκεται πρόσωπο σ' αυτά, εξ άλλου δε την ημέρα που έγραφε αυτός στα μοναστήρια αξιώνοντας τα πιο πάνω πρόστιμα την ιδίαν ακριβώς (ημέραν) **3/15** Νοεμβρίου έγραφε και στο Συμβούλιο (το διοικητικό βέβαια, του οποίου προήδρευε ο ίδιος διοικητής) προς εμένα απαιτώντας τους φόρους των εν λόγω μοναστηρίων.

Όταν δε παραυρέθηκα στο συμβούλιο της Λεμεσού απαιτήσα να δικαιολογηθούν οι παράδοξες αυτές αποφάσεις, ο κ. Ουάρρεν έθεσε ενώπιον του το ζήτημα έτσι "απεφασίσαμεν ήδη και εισπράξαμεν το χρήμα, ο δε Άρμοστής το ενέκρινε, μπορούμε τώρα να τα ακυρώσουμε:"

5. Χωρίς τη νόμιμη συμμετοχή των νομίμων αντιπροσώπων του Δημαρχείου κατασκεύασε αμφιβόλου χρησιμότητας και διάρκειας αποβάθρα έναντι 250 λιρών, τώρα δε επιβάλλει το μισό ποσό στους εμπόρους, στους οποίους όταν αρνήθηκαν να υποκύψουν στην απαίτηση του, απείλησε ότι θα επέβαλλε δασμό στα εισαγόμενα και εξαγόμενα, σε οποιοδήποτε μέρος της ακτής και αν φορτώνονται και εκφορτώνονται.

Από τη σύντομη αυτή έκθεση των γεγονότων αποδεικνύεται καθαρά, υποθέτω, ότι και η δημοτική ως και η περιουσία των πολιτών κατέστη πολύ προβληματική στην επαρχία αυτή της νήσου, αφότου βρέθηκε στη διάθεση του διοικητή, ο οποίος την διαθέτει όπως αυτός νομίζει κατάλληλα και εναντίον των υφισταμένων νόμων.

6. Εάν οι καθιερωμένες συνήθειαι περιέχονται, όπως πιστεύω στην τάξη "των παλαιών δικαίων, ηθών και εθίμων" των οποίων ο σεβασμός από τη Βρετανική Κυβέρνηση προκηρύχθηκε σε μας ως "εκφρασμένη επιθυμία της βασίλισσας", ο κ. Ουάρρεν παραβίασε και την υψηλή θέληση της Βασίλισσας.

1. Ο Οθωμανική Κυβέρνηση, γνωρίζουσα τον φανατισμό και των αστυφυλάκων και των αξιωματικών ως και την αμφίβολη αμεροληψία τον διακοστή της, ενώ ήταν εξ άλλου ο φύλακας της εθνικής και θρησκευτικής τιμής του χριστιανικού λαού, με ειδικά φερμάνια εξαίρεσε τους επισκόπους από τη δικαιοδοσία των Επαρχιακών Δικαστηρίων και συμβουλίων και ενεπίστεύθη την κρίση τους στο Ανώτερο Συμβούλιο της Κωνσταντινούπολης και διέταξε όπως οι κατώτεροι κληρικοί μας φυλακίζονται στις οικίες Μητροπόλεις, όταν πρόκειται για χρέη παρανομιών ή πταισμάτων, και μόνο όταν επρόκειτο για κακουργήματα στέλλονταν στις κοινές φυλακές, οπότε και ο Επίσκοπος θα καθαιρούσε πρώτα τον εγκληματία κληρικό και ύστερα θα τον παρέδιδε για να φυλακισθεί στις κοινές ειρκτές.

Ο Διοικητής της Λεμεσού με εγκάλεσε και

καταδίκασε με (σε υπόθεση που εκκρεμούσε δέκα χρόνια για φόρους ιερής κτημοσύνης) ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου του οποίου προήδρευε ο ίδιος και το οποίο σχηματίζεται ως ευρέθη κατά την κατοχήν δηλαδή από έξη τουρκικά και δύο χριστιανικά μέλη.

Ο κ. Ουάρρεν έρριψε δύο από τους κληρικούς μου στις κοινές φυλακές των κακούργων και επέβαλε στον ένα βαρέα έργα που εκτελούνται στους δρόμους της πόλης προς κοινό σκάνδαλο των Χριστιανών.

2. Επειδή οι Επίσκοποι βρίσκονται σε καθημερινή επικοινωνία με τους αγροτικούς πληθυσμούς και πληροφορούνται επομένως κάθε αδικία που προξενείται από τους κατώτερους υπαλλήλους, η τουρκική Κυβέρνηση τους έδιδε το δικαίωμα το οποίο καθιερώθηκε από αρχαιότατη συνήθεια να υποβάλλουν γραπτές παραστάσεις (τακρίρια) στην Κυβέρνηση, η οποία τότε προέβαινε σε έρευνες για ικανοποίηση όσων αδικήθηκαν.

Ο κ. Ουάρρεν κατάργησε τη συνήθεια αυτή και παρερχόμενος τις καταγγελίες σε καμιά έρευνα δεν προβαίνει, αξιώνει δε να υποβάλλονται ειδικές αιτήσεις από τους αδικημένους και με απειλεί με φοβερή στ' αλήθεια απειλή, εάν εξακολουθήσω να υποβάλλω έτσι τέτοιες καταγγελίες.

Συνοψίζοντας δε ο διοικητής τς Λεμεσού περιφέρεται δε και τώρα κατά τρόπο που προκαλεί απόγνωση σε όλους ανεξάίρετα τους κατοίκους του διαμερίσματος αυτού και προξενεί μεγάλο τρόμο σε ένα λαό ήπιο και παραδειγματικά φιλόνομο.

Πιστεύοντας ότι η τέτοια διαγωγή βλάπτει τα συμφέροντα και των αρχών που έχουν καθιδρυθεί και του πνευματικού μου ποιμνίου, υποβάλλω ευλαβώς στην εξοχότητά σας τα γεγονότα τα οποία είμαι έτοιμος να αποδείξω".

Παράλληλα ο Κιτίου, ενώ είχε παρακαλέσει τον Γούλση να θεωρήσει την επιστολή του ως εμπιστευτική έσπευσε να επαναλάβει τις καταγγελίες του σε μια επιστολή του στον Κύπριο Ιασονίδη, που βρισκόταν αστο Λονδίνο, το Δεκέμβρη του 1878 και ο

οποίος διοχέτευε τις πληροφορίες στην βρετανική αντιπολίτευση.

Τελικά η αντιπολίτευση ήγειρε το θέμα στη Βουλή ή στις εφημερίδες της Μητροπολιτικής Αγγλίας δημιουργώντας προβλήματα στην Κυβέρνηση για τον τρόπο που μεταχειριζόταν τη νέα της κτήση.

Εγγραφε ο Κιτίου στον Ιασονίδα στις 15 Δεκεμβρίου 1878:

"Ίσως δεν έμεινε άγνωστο ουδ' ἡμῖν, ὅτι ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχαρίστως στερεῶν τὴν πολιτικὴν ἐν τῇ φιλιότητι ἡμῶν πατρίδι μεταβολὴν τὰ βέλτιστα προσδοκῶν. Ἀλλ' ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες παρ' ἡμῖν τὸ εὐγενές καὶ φιλόφρονον ἀγγλικόν ἔθνος καὶ προ πάντων ὁ διοικητὴς τοῦ διαμερίσματος Λεμησοῦ ὅπου διατρίβω ἀπὸ τριῶν ἤδη μηνῶν (ἐν τοῖς χωρίοις καὶ τῇ πόλει) ὁ ἀντισυνταγματάρχης Οὐάρρεν ἐπέισε καὶ ἐμὲ τελευταῖον πάντων, ὅτι εἴμεθα οἰκτρῶς ἠπατημένοι ἐν ταῖς προσδοκίαις ἡμῶν.

Ἀνευθυριάστως κηρύττει γεγονυῖα φωνὴ ἐν πάσῃ δοθείσῃ περιστάσει, ὅτι ἡ νῦν διοίκησις δὲν εἶναι νέα, ἀλλὰ συνέχεια τῆς προτέρας αὐτῆς, αὐτὸς δὲ εἶναι... υπάλληλος τῆς Τουρκίας. Καὶ δυστυχῶς αἱ πράξεις τοῦ ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν διατρανούσιν, ὅτι δὲν ἀστεῖζεται.

Συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς χριστιανούς ἐν γένει τοῦ διαμερίσματος τούτου καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸν πνευματικὸν αὐτῶν ἀρχηγόν, ὡς πρὸς υπηκόους τέως ἀτιθάσσους καὶ σκληροταχήλους, οἵτινες δι' ἐπανειλημμένων ἐπαναστάσεων κατεβασάνιζον ἀδύνατον πατρικὴν κυβέρνησιν, ἐξ' ἧς ἀπέσπασαν υπέρμετρα προνόμια, δι' ὧν ἠδίκουν τὴν τε διοίκησιν καὶ τὴν ἀθῶαν ὁμοεθνή αὐτῆς μειονότητα τῶν κατοίκων καὶ ἤλθεν ἡ γενναιότης αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐπανορθῶσιν τὸ ἀδίκημα. Μόλις ἡ υπόθεσις αὕτη δύναται νὰ ἐξηγήσῃ πῶς τὴν διαγωγὴν τοῦ.

Οἱ Τούρκοι ζαπτιέδες δασοφύλακες, διαπράττοντες πλείονα τῶν πρὶν κατὰ τῶν δυστυχῶν μᾶς ἀγροτῶν, μένουσιν ἀτιμῶρητοι. Οἱ χωρικοὶ μᾶς, ὁ

ευαγωγότατος λαός της Τουρκίας, ως ομολογούσι πάντες οι πασάδες, προσάγονται φορτωμένοι τας χείρας με χειροπέδας, άνευ ουδεμιάς ανάγκης.

Αι αποφάσεις του διαβοήτου Μπεκήρ Εφένδη, του Μαλλιώτου Καδή, αδικώτεροι των πριν, εκτελούνται αμειλίκτως κατά των χριστιανών.

Αι αποφάσεις της εν τω Διοικητικώ Συμβουλίω τουρκικής πλειοψηφίας, ενισχυθείσης υπό δύο νέων ψήφων, τας οποίας βάλλει αυτός, θεωρούνται ιεραί, ιερώτεροι των κειμένων νόμων και της λογικής, όταν πρόκειται περί προστίμων κ.τ.τ. από χριστιανούς πόλεων τε και χωρίων.

Οι ιερείς μας κρατούμενοι επί τουρκοκρατίας εν ταις Μητροπόλεσιν, ότε ενήγοντο από τους δανειστάς κ.τ.τ. φυλακίζονται ήδη εις το φρούριον μετά των κακούργων και αγγαρεύονται άμα εν τη αγορά.

Εμέ αυτόν, εναντίον ρητών σουλτανικών διατάξεων, εδίκησε και καταδίκησεν εν τω Επαρχιακώ Συμβουλίω της Λεμησού δια μοναστηριακόν ζήτημα μεγίστης σπουδαιότητος, διά την εκκλησίαν και τας χριστιανικάς κοινότητας της νήσου ημών.

Εις μάτην έγγραψα αυτό πληροφορών, ότι το ζήτημα τούτο διετέλει υπό συζήτησιν από δέκα ήδη ετών μεταξύ της Κυβερνήσεως κα της εκκλησιαστικής αρχής και ζητών να παραπεμφθή εις Λευκωσίαν. Κατεδίκησε τους μη υπάρχοντας ηγουμένους εις πρόστιμον, κατέσχε τα πράγματα ημισάριδων δυστυχών ενοικιαστών και ηναγκάσθη να διαμαρτυρηθώ και να μετρήσω τα απαιτούμενα και ήδη μεταβαίνω εις Λευκωσίαν.

Αι λεπτομέρειαι αυτής τε της υποθέσεως και πολλών άλλων, τεκμηριούσι τα εν αρχή γραφέντα περί της πολιτικής του ανθρώπου τούτου.

Συνεννοήθητε μετά του καλού μας συμπολίτου Αρχιμανδρίτου του Ιερονύμου (του Μυριανθέως) και γράψατέ μοι τι δύνασθε να πράξητε παρά τη αυτόθι Κυβερνήσει και εις τι δυνάμεθα να συντελέσωμεν ημείς.

Η θέσις του χριστιανικού εν γένει πληθυσμού

είναι ανυπόφορος.

Δεν είναι δεκτόν ουδέν έγγραφον εις την γλώσσαν μας, εν Λεμησώ, γράφουν τουρκιστί και εις χωρία καθαρώς χριστιανικά.

Εν βία, **15** Δεκεμβρίου **1878**.

Τις καταγγελίες του Κιτίου υποστήριζε με επιστολή του στον Ιασονίδη και ο Πρόεδρος της Λέσχης Ισότης Λεμεσού Αριστοτέλης Παλαιολόγος, τον ίδιο μήνα (Δεκέμβρης **1878**) ο οποίος έγραψε ότι η διοίκηση στην Κύπρο, ή τουλάχιστον στη Λεμεσό ήταν χειρότερη από την εποχή της τουρκοκρατίας.

Εγγραφε ο Παλαιολόγος:

"Ενετάλην υπό των μελών της Λέσχης να σοι εκφράσω την ευασρέσκεϊαν των διά το ενδιαφέρον, όπερ λαμβάνη εις ως προς την παρούσαν αθλίαν κατάστασιν της πτωχής ημών πατρίδος ήτις είναι χειρίων ή επί τουρκοκρατίας.

Η παρούσα Διοίκησις διά μέσων παν άλλο ή ευρωπαϊκών και διά τακτικής υπερμέτρως μεν τουρκοφίλου, λίαν δι' αντιχριστιανικής, προσπαθεί πάση δυνάμει να εξαναγκάση τους πολυπληθεστέρους και ευπορωτέρους χριστιανούς να καταλείπωσι την νήσο.

Οι μη δυνάμενοι ν' απέλθωσιν αμέσως λυπούνται υποκαρδίως καθορώντες τα πολλά αδικήματα. Και τα ιερώτερα του ανθρώπου βλέπομεν ανά πάσαν στοιγμήν καταπατούμενα, αυτά εκείνα, άτινα η προηγούμενη βάρος Κυβέρνησις εσεβάσθη και επεφύλαξε.

Εις τον ημέτερον επίσκοπον απηγορεύθη να γράφη ελληνιστί και επεβλήθη να γράφη τουρκιστί τας προς το Διοικητικόν Συμβούλιον αιτήσεις του. Ο Επίσκοπος απαντά ευθαρσώς, ότι δεν γινώσκει άλλην ή την μητρικήν γλώσσαν ην και αυτή η τουρκική Κυβέρνησις εθεώρει ως την επίσημον εκκλησιαστικήν γλώσσαν, γεγονός όπερ μαρτυρούσι τα εις την κατοχήν των τακρίρια.

Ο λαός φυλακίζεται εν τοις φρουρίοις αδικαστος. τίθενται δε νυν εν χρήσει βασανιστήρια

διά την πληρωμήν των φόρων, άτινα δεν υπεβλήθησαν κατά τους μαύρους της τουρκικής κακοδιοικήσεως χρόνους. Φόροι πληρωθέντες κατά Μάρτιον, ζητούνται πάλιν και οι άνθρωποι κρατούσι τας αποδείξεις της πληρωμής.

Αι θύραι ναού τινος εθραύσθησαν και ηνοίγησαν ή μάλλον δε θρασεία ιεροσυλία εγένετο υπό των Τούρκων. Οι εγκληματίαί μένουσιν εισέτι ατιμώρητοι.

Ο κ. Περισιάνης (απόφοιτος του Πανεπιστημίου των Παρισίων) και ο κ. Θεμιστοκλέους (απόφοιτος του πανεπιστημίου Αθηνών) απερρίφθησαν υπό του Σερ Ουόλσελέη, ότε προυτάθησαν υπό του Αρχιεπισκόπου ως οι μάλλον κατάλληλοι διά το Νομοθετικόν Συμβούλιον, επί τω λόγω του ότι ήσαν Ελληνες.

Αύτη είναι εν βραχυλογία η παρούσα απελπιστική κατάστασις.

Παλαιολόγος

Υ.Γ.: Πληροφορούμαι ταύτην την στιγμήν, ότι εξεδόθη προκήρυξις επιβάλλουσα την υποχρεωτικήν εργασίαν εις τους μεταξύ **17** και **60** ετών ηλικίας.

Τέσσαρες ημέραι υποχρεωτικής εργασίας απητήθησαν, δι' εν υδραγωγείον και οι άνθρωποι μετανάστες απλήρωτοι επείνων.

Προσέτι το Συμβούλιον της Λεμησού έλαβεν **6** λίρας μέχρι **15** σελ. εκ των πολιτών, εκτός του από των προστίμων ποσού".

Με τα στοιχεία αυτά στα χέρια του ο Ιασονίδης έσπευσε να ενημερώσει τον Ν. Τόζερ της αντιπολίτευσης στις **15** Δεκεμβρίου, ο οποίος άρχισε να δημιουργεί προβλήματα στην αγγλική Κυβέρνηση. Εγγραφε ο Ισονίδης στον Τόζερ: (Στα **Parliamentary Papers** αναφέρεται ότι η επιστολή στάληκε το Μάρτη του **1879**, αλλά ο Ζαννέτος στην Ιστορία του που πήρε τα έγγραφα όπως δημοσιεύθησαν αργότερα, λέγει ότι αυτή στάληκε το Δεκέμβρη του **1878**).

"Φίλε Κύριε (Τόζερ)

Μόλις έλαβον την υμετέραν επιστολήν και σπεύδω να συμμορφωθώ προς την υμετέραν αίτησιν.

Τα σημαντικώτερα γεγονότα της κακοδιοικήσεως εν Κύπρω, και τα δίκαια αίτινα των κατακραυγών, ένεκα των οποίων οι Έλληνες κάτοικοι (ο πολυαριθμότερος και μάλλον εύπορος πληθυσμός της Κύπρου) αισθάνονται κλίσιν να εγκαταλείψωσι την νήσον, εάν ηδύνατο, εισίν τα εξής:

1. Μειονοψηφία των χριστιανών κατοίκων εν τοις Δικαστηρίοις κατά δύο τουλάχιστον ψήφους. Το τοιούτον εγένετο διά του διορισμού του Καδή (τού Τούρκου θρησκευτικού δικαστού) επί οιουδήποτε δικαστηρίου και της προεδρίας του Αγγλου Διοικητού (Αρμοστού εν τω πρωτοτύπω **ex officio**, όστις είναι πάντοτε με το μέρος των Τούρκων και ούτως οι Χριστιανοί είναι πάντοτε εν μειονοψηφία και εις αυτά τα επαρχιακά έτι, ένθα δεν υπάρχουνι μουσουλμάνοι, αλλά μόνον χριστιανοί κάτοικοι. Το Νομοθετικόν Συμβούλιον έχει εν μόνον Έλληνα χριστιανόν μεταξύ των μελών του, του δευτέρου όντος Τούρκου και του τρίτου Ιταλού.

2. Αποκλειστική αναγνώρισις της τουρκικής γλώσσης ως επισήμου. Αναφοραί γεγραμμέναι ελληνιστί δεν γίνονται απαράδεκται και απ' αυτών ακόμη των αποκλειστικώς ελληνικών χωρίων, και είναι απελπιστικόν διά πτωχούς ανθρώπους, ομιλούντας μόνον την ελληνικήν ήτις είναι γενική γλώσσα εν τη νήσω, ομιλουμένη και υπ' αυτών των Τούρκων, να μη δύνανται να ικανοποιηθώσι διά παν κατ' αυτών γενόμενον αδίκημα.

Αι του Αρχιεπισκόπου και Επισκόπου διά σοβαράς υποθέσεις επιστολαί απερρίφθησαν απλώς, διότι ήσαν γεγραμμέναι ελληνιστί.

3. Εφαρμογή της τουρκικής δικονομίας και επικύρωσις υπό των αγγλικών αρχών πασησδήποτε αποφάσεως του Καδή, όστις -του μάλλον σφαλερού και αδίκου νομολογικού συστήματος, βίαια και εγκλήματα διαπραχθέντα υπό των τούρκων, και μάλιστα υπαλλήλων, μένουσιν ατιμώρητα, εν ω και το

ελαφρότερον πλημμέλημα ενός χριστιανού τιμωρείται διά βαρέος προστίμου φυλακίσεως και χειροπεδών.

4. Επέμβασις των αγγλικών αρχών εις την πνευματική δικαιοδοσίαν των επισκόπων και του Αρχιεπισκόπου, εν ω μέχρι τούδε οι Τούρκοι δεν είχαν επεμβή. Εχορηγήθη εν διαζύγιον άνευ της αδείας του επισκόπου και ιερείς τίθενται εις χειροπέδας και φυλακίζονται εν τοις φρουρίους εν ω πρότερον εν περιπτώσει χρέους παρεδίδοντο εις τον Επίσκοπον και εφυλακίζοντο παρ' αυτού. Οι ιερείς, επί πλέον, εξαναγκάζονται εις αγγαρείαν εν τη αγορά προς μεγίστην ευχαρίστησιν των φανατικών Τούρκων, οίτινες αποβαίνουσιν επί μάλλον και μάλλον φανατικοί διά της ενθαρρύνσεως των αγγλικών αρχών.

5. Διά τινος προσφάτου θεσπίσματος του Νομοθετικού επεβλήθη η διά δημόσια έργα υποχρεωτική εργασία επί παντός ιθαγενούς Κυπρίου επί ημίσει συνήθες ημερομισθίω, όπερ εν τούτοις εάν αφεθή τοις τούρκοις υπαλλήλοις, ουδέποτε πληρώνεται. Ούτω κάτοικοι της Λεμησσού εξαναγκασθέντες να εργασθώσιν επί τέσσαρας ημέρας διά το υδραγωγείον και ουδ' οβολόν λαβόντες, λιμώττουσιν. Ανθρωποι, ως τα πολλά ιθαγενείς Έλληνες, αναγκαζόμενοι να καταλίπωσι την νήσον (γεγονός όπερ επί τουρκοκρατίας ήτο το κύριον αίτιον της ελαττώσεως του πληθυσμού, αποτελούν πράγματι επανάστασιν **(sic)** επι θυσία της ακινήτου περιουσίας χάριν δε της αποφυγής των πιέσεων και εκβιασμών) δεν εφαρμόζονται με τουρκικά, αλλά με αγγλικά διαβατήρια των 11 σελινίων έκαστον. Και επειδή κατά την Σύμβασιν τούτο δεν είναι κανονικόν, φυλακίζονται και υποβάλλονται εις πρόστιμα ευθύς ως φθάσωσιν εις Αλεξάνδρειαν, ένθα συνήθως μεταβαίνουσιν υπέβαλον παράπονα, αλλ' εις μάτην.

Δεν επιθυμώ να σας απασχολήσω διά μακροτέρας απარიθμήσεως των αυθαιρέτων και ιδίων πράξεων, αλλ' εξαιτούμαι την άδειαν σας να εσωκλείσω αντίγραφον της επιστολής του Προέδρου της Κυπριακής Αδελφότητος, σωματείου από πολλού ήδη υφισταμένου

εν Αιγύπτω και σκοπούντος την ηθικήν και υλικήν προαγωγήν των Κυπρίων, ομού μετ' αντιγράφου επιστολής τινος του Προέδρου του συλλόγου "της ισότητος" της Λεμεσσοῦ.

Σας είμαι λίαν υπόχρεως διά τας υπερβαλλόντως αγαθὰς προσπάθειάς σας του να επιτύχητε θεραπείαν τινά διά κατάστασιν πραγμάτων εν Κύπρω, ήτις φαίνεται μοι τείνουσα να επαναφέρη την εποχήν του φανατισμού και της τρομοκρατίας των τούρκων. Τοιούτος τι φοβουμένη η μήτηρ μου έγγραψε μοι, ότι αν η κατάστασις αύτη εξακολουθήση δέον να καταλείπωμεν την νήσον.

Ο καθηγητής Βράϊς με ηρώτησε περί των πραγμάτων της Κύπρου και ότε τω παρέστησα πόσω αθλίως είχον, εζήτησε παρ' εμού λεπτομερείας όπως υποβάλη επερώτησιν εν τω Κοινοβουλίω.

Μένω κλπ

(υπογραφή)

Ιασονίδης

ΣΗΜ: Δύνασθε, να κάνετε χρήσιν των πληροφοριών μου και του ονόματος μου, όπως επιθυμείτε και δεν χρειάζεται να επιστραφή η επιστολή και το αντίγραφον"

Ο Γούσλαη ζήτησε εξηγήσεις από το Διοικητή της Λεμεσσοῦ Ουάρρεν, ο οποίος σε μια μακρά έκθεση του στις 17 Μαρτίου 1879, απέρριπτε όλες τις κατηγορίες του Επισκόπου Κυπριανού:

" Λαμβάνω την τιμήν ν' απαντήσω εις την επιστολήν του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου ήτις υπεβλήθη τη Υ. Εξοχότητα. Ούτω δε πράττοντι επιτραπήτω μοι ν' απαντήσω εις τας διαφόρους κατ' εμού κατηγορίας **seriatim** (κατά συρροήν).

α). Ως προς την απόκτησιν της εμπιστοσύνης και αφοσιώσεως, ας η Α.Π. θεωρεί αναγκαιοτάτας, ελπίζω ότι επέτυχον τούτο εις ικανόν βαθμόν εάν αι υποκάρδιοι ευχαί και η γενική επιθυμία του να μένω διαρκώς εν μέσω του λαού της Λεμεσσοῦ δύνανται να θεωρηθώσιν ως μέτρον.

Κατηγορούμαι εν τούτοις ότι παρεβίασα την δικαιοσύνην και την ελευθερίαν εν τοις δικαστηρίοις και αναφέρεται περίπτωσις τις, ήτις ετέθη υπ' όψει της Α. Ε. διά της επιστολής μου της 6 Ιανουαρίου και έτυχε της επιδοκιμασίας και κυρώσεως, ας εζήτουν.

Το ότι οι πταίσται ήσαν "χριστιανοί, ων ο εις κληρικός" δεν εθεωρήθη ότι εβάρυνεν επί της υποθέσεως, διότι "προς πάσας τας τάξεις, κλάσεις και θρησκείας φερόμεθα εξ ίσου".

Ο νόμος παρεβιάσθη χονδροειδώς. Ο μουκτάρης του χωρίου, ευθύς ως έλαβε την διαταγήν της Κυβερνήσεως, αμέσως και άνευ δισταγμού επεδείξατο την περιφρόνησιν του προς την διαταγήν, παραβιάσας αυτήν ο ίδιος.

Η αποδοκιμασία μου επί τη ελαφρά τιμωρία και η αυστηροτέρα τοιαύτη ανηνέχθη, κατά τας διαταγάς της Κυβερνήσεως, τω Άρμοστή και έτυχε της προσηκούσης επικυρώσεως.

Τα μάλιστα αναμφιβόλως, αναλαμβάνω την ηγεσίαν εις τα δημοτικά καθήκοντα, άπαξ μόνον απουσιάσας των εβδομαδιαίων συνεδριών.

Και ο υποδιοικητής ωσαύτως μετέχει αυτών. Ο ιατρός και ο μηχανικός διετάχθησαν να ώσι μέλη (ride 20 Σιεβάλ 1287).

Ο ανώτερος του στρατού αξιωματικός προσεκλήθη παρ' εμού να μετέχη των δημοτικών καθηκόντων, επειδή η υγεία και το συμφέρον του στρατού δέον να έχωσι μίαν φήψον εις τας συσκέψεις.

Ο αξιωματικός εν τούτοις ούτος παρέστη μόνον άπαξ εν ταις συνεδρίασις. Ο αστυνόμος παρίσταται ως κυβερνητικός υπάλληλος.

Το ότι εν τι των μελών προύβαλεν ένστασιν, εμού παρόντος, δεν είναι ποσώς ακριβές, είναι δε η πρώτη φορά, καθ'ην ακούω, ότι ηγέρθη ένστασις και ο αστυνόμος εξελέγη εις διαφόρους υπηρεσίας υπ' αυτών των μελών του δημοτικού Συμβουλίου.

Β. Επέστρεψα τω Επισκόπῳ ἔγγραφα ἄτινα κατ' ἀνάγκην θα εφέροντο ἐνώπιον τοῦ Ἱταρέ Συμβουλίου, ἐπειδὴ δὲν ἦταν γεγραμμένα τουρκιστί. Τούτο ἐγένετο κατ' ἐντολήν τοῦ Ἱταρέ Συμβουλίου, ὅπερ εἶναι ὁ σύμβουλος μου εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ αὐτό. Χριστιανοὶ καὶ Τούρκοι ἦσαν σύμφωνοι εἰς τὴν ἐντολήν ταύτην.

1. Δὲν δύναμαι νὰ ἀπαντήσω ὡς πρὸς τὰς περιπτώσεις τῶν κλοπῶν. Συνέβησαν τινές καὶ πολλαὶ ἀλλὰ μὴ καταγγελλεῖσαι δυνατόν νὰ συνέβησαν. Ἡ τιμιότης τοῦ λαοῦ εἶναι παροιμιώδης καὶ μόνον ελάχισται κλοπαὶ ὁ συμβαίνουσιν, ἀλλὰ πάσας τὰς καταγγελλεῖσας ἀνελάβομεν.

2. Αἰ ὡς ἐκ τῶν λιπαβρῶν καπνῶν ποιναὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν πωλητῶν ἐπεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Δημαρχείου, περιβληθεῖσαι τὴν νομιμότητα πρότερον ὑπὸ τοῦ Καδῆ, ἔσχον δὲ σωτηριωδέστατον ἀποτέλεσμα. Οὐδεμία γνωμοδότησις ἐδόθη ποτέ ὑπὸ τελωνειακῶν υπαλλήλων.

3. Ἡ ὑπόθεσις τῆς κοπῆς δένδρων ἐν Ἀγρῷ ἐδικάσθη ὑπὸ τοῦ Δααβῆ. Εἰληροφορήθη ὅτι ἡ τιμωρία ἐπεβλήθη κατὰ τὸν νόμον. Προσωπικῶς οὐδὲν ἀνεμειχθεῖς ταύτην, ὁ δὲ ἀντιπρόσωπος τοῦ Εἰσκόπου παρεκάθητο ἐν τῷ Δικαστηρίῳ, ὅπερ ἐξέδωκε τὸ διάταγμα.

4. Ἡ Α.Π. ὑπεχρέωθη εἰς πρόστιμον 1 λίρας ἐπὶ 5 μοναστηρίων ἄτινα ἀξιοῖ ὅτι εἶναι ἰδιοκτησίαι αὐτοῦ, κατὰ τὸ διάταγμα τοῦ Ἱταρέ Συμβουλίου. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ λεγόμενοι αὐτοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Εἰσκόπου ἐπὶ τῶν εἰρημένων μοναστηρίων δὲν εὐρέθησαν, ἀλλ' ὁ ἐπίτροπος τοῦ Εἰσκόπου Κιτίου παρευρίσκειτο ἐν τῷ Συμβουλίῳ, ἔλαβε γνώσιν τῶν διαταγμάτων, ἐγίνωσκε ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα, ἄτινα ἔλαβεν ὁ Εἰσκόπος, ὅπως ἀποφύγη τὴν πληρωμὴν νομίμου φόρου, αὐτὸς δ' οὗτος ὁ ἐπίτροπος ἐψήφισε τὸ αὐτὸ πρόστιμον ἐπὶ ἄλλων μοναστηρίων καὶ διὰ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς παράπτωμα ἀπετέλεσε δὲ τὴν μόνην ἐξαίρεσιν τῆς ὁμοφωνίας, προκειμένου περὶ ἐπιβολῆς πρόστιμου ἐπὶ τοῦ Εἰσκόπου Κιτίου.

Η όλη υπόθεση ήχθη ενώπιον της Α. Ε. και έτυχε της επιδοκίμασίας αυτού.

Δέον εν τούτοις να παρατηρήσω ότι τα χριστιανικά μέλη του Ιταρέ Συμβουλίου επεδείξαντο ευστάθειαν εις τον νόμον, ψηφίζοντα κατά της Α. Π. επί παρουσία Αυτής.

5. Η Α. Ε. γινώσκει ότι αι δαπάναι της αποβάθρας διετάχθη να επιβαρύνωνσι κατά το ήμισυ μεν τα στρατιωτικά κατά το ήμισυ δε τα πολιτικά ταμεία. Προέτεινα τοις εμπόροις να αιτήσωσι να τοις εκχωρηθή η αποβάθρα εις το ήμισυ της αξίας και να ορίσωσι τη συναινέσει της Κυβερνήσεως τα ίδια εαυτών αποβαθρικά και τέλη ούτως ώστε να άρξηται αμέσως εν ταμείον υπέρ του "εμπορικού επιμελητηρίου όπερ εισηγήθη αυτοίς να ιδρύσωσιν".

Η πρότασις αύτη δεν επραγματώθη. Η αποβάθρα κατεσκευάσθη επί του κατά την παραλίαν εκλεγέντος σημείου υπό της πλειονότητος αυτών των εμπόρων, εν συνελεύσει προσκληθέντων υπ' εμού ίνα αποδείξωσι το καταλληλότερον προς τούτο μέρος... Ουδεμία επιβαρύνσις εγένετο τω Δημαρχείω. Δεν ωρίσθησαν ουδέ εισπράτιωνται τέλη. Το τοιούτον ηδύνατο να γένηται μόνο τη συγκαταθέσει της Κυβερνήσεως.

6. Ο Επίσκοπος εκλήθη να εμφανισθή προ του Ιταρέ Συμβουλίου είτε προσωπικώς ή διά του αντιπροσώπου του. Ο αντιπρόσωπος του παρίστατο εν ταις συνεδρίασις μέχρις ου αφικόμενος ο Κιτίου εις Λεμησόν κατέλαβεν αυτοπροσώπως την θέσιν του εν ώ έτι χρόνω η υπόθεσις του, ήτο εκκρεμής και εν τούτοις παρουσία της Α. Π. τα μέλη του Διοικητιού Συμβουλίου εψήφισαν κατά της αιτήσεως του.

Ο της πρώτης περιπτώσεως φυλακισθείς κληρικός παρεδόθη πολλάκις προηγουμένως ταις εκκλησιαστικαίς αρχαίς, αίτινες επέτρεψαν αυτώ να απέλθη ελεύθερος άνευ εγκρίσεως. Ατομον τι καταδικασθέν εις βαρέα έργα φαίνεται ότι ήτο ιερεύς... Μετά την εξέτασιν νυν αποδεικνύται ότι εκύλισε χειράμαξαν επί δύο ή τρεις ημέρας, αλλ' η υπόθεσις ουδέποτε μέχρι τούδε υπεκινήθη, και νυν δε

δεν βλέπω ποία διαφορά δύναται να γένηται εν τη φύσει της εργασίας των καθείρκτων.

Εν πάση περιπτώσει ουδεμία παρατήρησις ή ένστασις ηγέρθη επί τούτου υφ' οιουδήποτε των κατοίκων, οίτινες λέγεται, ότι εσκανδαλίσθησαν. Ο ιερεύς δεν έφερε κληρικόν ένδυμα, ήτο ασβεστοποιός εξ επαγγέλματος και είχε τύχει μεγάλης επιεικείας. Είχε καταδικασθή να εκτίση την ποινήν του εν τω χωρίω του υπό την ονομαστικήν επίβλεψιν ενός ζαπιέ (αστυφύλακος). Εάν είμαι άξιος μομφής τούτο οφείλεται εις το ότι δεν εφήρμοσα αυστηρώς την καταδίκην του εις βαρέα έργα.

2. Υποθέτω ότι η παράγραφος αύτη αναφέρεται εις την απάντησιν εις επιστολήν της Α.Π. δι' ης εσχολίαζε τας διαταγάς της Κυβερνήσεως και εν η ως εν τη παρούση, ισχυρίζεται, ότι οι Τούρκοι υπάλληλοι εισίν ανάξιοι πίστεως. Κατήγγειλε την πρόσληψιν ζαπιέδων, οίτινες είχον καταδικασθή περί προηγουμένους πταίσμασι, διέταξα ερεύνας και ο ζαπιές έκτοτε απελύθη. Παρεπονήθη επί πλέον και κατ' άλλων υπαλλήλων εξ ονόματος των αγροτών. Επληροφόρησα αυτόν, ότι οι παραπονούμενοι δέον να υποβάλωσιν οι ίδιοι αιτήσεις, κατά τον νόμον, ίνα αι υποθέσεις αυτών δικασθώσιν εν τοις Δικαστηρίοις.

Εις το υπό του Επισκόπου γόμενον, ότι ηπέιλησα αυτόν μεγάλην απειλήν, η άρίστη απάντησις είναι να ζητηθή παρ' αυτού να δείξη την επιστολήν μου. Μετ' εμφάσεως αρνούμαι τούτο.

Εν συμπεράσματι επιτραπήτω μοι να είπω καθαρώς και άνευ επιφυλάξεως, ότι ουδεμία τιμωρία, πρόστιμον ή φυλάκισις οιουδήποτε Κυπρίου, άνδρός, γυναικός ή παιδός διετάχθη παρ εμού προσωπικώς. Τα δικαστήρια εξέδιδον τας αποφάσεις των και οσάκις διεφώνουν υπέβαλλον έκθεσιν τω Αρμοστή τούτο δι' άλλως συνέβη μόνον εις τρεις περιπτώσεις.

Ο Επίσκοπος Κιτίου μοι παρέσχε πολλάς οχλήσεις. Είχεν απόφασιν να μη πληρώνη φόρους διά τα κτήματα των μοναστηρίων. Ηναγκάσθη να διδάξω την Α.Π. ότι πας τι οφείλει υπακοήν τω νόμω και εν μέγα

σκάνδαλον ήρθη.

Η πικρία ην αισθάνεται επί τη αποτυχία είναι η μόνη αφορμή ην παρέσχον εις την παρούσαν αίτησιν του. Οτε εύρε τον νόμον πολύ ισχυρόν και επλήρωσε τα χρέη του, παρεκλήθην παρ' αυτού και έπραξα ότι ηδυνάμην διά να τον αποκαταστήσω εις την θέσιν του (ην έλεγεν ότι απώλεσε) απεκάλεσε εαυτόν "ερείπειον".

Εξελθών της τακτικής μου υπέδειξα αυτώ πως εθεώρουν την θέσιν του και τω εισηγήθη να καταλάβη τη εν τω Διοικητικώ Συμβουλίω θεσιν του.

Η Α.Π. εν τούτοις δεν δύναται να αδιακρίνη το πρόσωπον, όπερ επέβαλε τον νόμον, από την ασυγκίνητον φύσιν αυτού του νόμου".